

Samouprava

GLASILO ŽUPANSKE ZVEZE V LJUBLJANI

LETO 1957 LJUBLJANA, V DECEMBRU 1957 ŠTEV. 10

Stanko Plut:

O sodelovanju občine v upravno-kazenskem postopanju.

Po zakonu o občinah (§ 77.) so poverjeni občini tudi posli krajevne policije. Te posle vrši občina v prenesenem delokrogu, torej ne v lastnem, samoupravnem področju. Prav v tesni zvezi s to policijsko funkcijo občine je njena kazenska oblast. Pri tem pa je treba ločiti samostojno kazensko oblast občine od sodelovanja občine v upravno-kazenskem postopanju po prekrških, ki spadajo v pristojnost državnih občeupravnih in policijskih oblastev. Samostojno kazensko oblast imajo občine le glede prekrškov po krajevnih uredbah (§§ 78., 82. zakona o občinah); v vseh ostalih primerih pa občine le sodelujejo po obstoječih predpisih in zakonitih navodilih državnih oblastev (§ 79. z. o.).

Upravnokazenski postopek še ni enotno in popolno urejen. Še vedno so v veljavi stare avstrijske ministrske naredbe z dne 5. aprila 1855 (drž. zak. št. 61), z dne 5. marca 1858 (drž. zak. št. 44) in z dne 31. januarja 1860 (drž. zak. št. 31), ki so pa deloma razveljavljene po naredbi deželne vlade z dne 16. decembra 1919 (Ur. l. 809/142) in z zakonom o začasnem podaljšanju veljavnosti zakonitih predpisov o kaznovanju prekrškov (§ 6., Ur. l. 21. januarja 1950, št. 22/99). Za nekatere vrste prekrškov pa so specialni zakoni (n. pr. obrtni, lovski zakon itd.) uvedli tudi specialne predpise za postopanje in za kaznovanje prekrškov po teh zakonih. V katerih procesnih dejanjih in na kakšen način pa naj občine sodelujejo v upravno-kazenskem postopanju, o tem ni niti v naših novih niti v starih avstrijskih naredbah govora. Ena sama skopa določba o tem je v § 12. min. nar. z dne 5. marca 1858, pa še ta ne določa drugega nego to, da predpisi te naredbe veljajo tudi za občinska oblastva, kolikor sodelujejo v preiskavi in v sojenju prekrškov, ki spadajo sicer v pristojnost državnih oblastev. Kaos, ki gospodarji v upravno-kazenskem postopanju, in manjkajočo ureditev sodelovanja občin v tem postopanju bo, upamo, odpravil novi zakon o prekrških. Do takrat pa se morajo državna upravna oblastva in tudi občine posluževati zakona o sodnem ka-

zenskem postopanju po občepravnih načelih o uporabi analogije v zakonih neresenih primerih.

V praksi se danes pritegujejo občine v upravno-kazenskem postopanju v glavnem le za zasliševanje obdolžencev in prič ter za razglašanje razsodb, redkeje za so- o č e n j e (konfrontacijo) prič. Te poverjene posle vršijo občine še primeroma dobro, če se pomisli, da niso zanje nikjer z zakonom urejeni in da so to prav za prav pravniški posli, ki zahtevajo poznavanje materialnih zakonov, ki so bili prekršeni, in tudi sodnega kazenskega postopnika. Dogačajo se seveda še hude napake in celo zlorabe. Zlorabe izvirajo zlasti iz tega, ker se včasih občinski organi naravnost eksponirajo pri teh svojih poslih za gotove osebe in ker se le premalo zavedajo, da so tudi oni oblastvo in da morajo biti prekrški zakonov kaznovani ne glede na osebo storilca.

Potrebno je zato opozoriti na nekatere napake, ki jih občine pri izvrševanju poedinih poslov pogosto napravijo, ter dati obenem navodila za pravilno postopanje.

1. Pri zasliševanju katerihkoli oseb (obdolžencev, prič) naj se občina poslužuje neprizadetih, verziranih in po možnosti vsaj nekoliko prava večjih uslužbencev. Tudi za občinske uslužbence veljajo predpisi § 28. kaz. postopnika, da ne smejo biti z obdolžencem v sorodstvu, svaštvu, botrstvu itd. Uslužbenec, ki kljub temu, da ve za tak zadržek, izvrši tak posel, je disciplinsko odgovoren, če ni odklonil svojega sodelovanja; procesno dejanje, ki ga opravi, je pa nično. Tudi uslužbenec, ki je v svaštvu z zaslišancem, naj v stvari ne posluje, ker bi mogel n. pr. obdolženec predlagati njegovo izločitev zaradi dvoma v njegovo nepristranost.

2. Pri zasliševanju obdolženca se mora temu točno naznaniti, česa je obdolžen, ter se mu mora dati prilika, da v zagovoru izpodbije vse osnove za sum. Dopustiti se mu mora, da svoj zagovor sam spiše v kazensko razpredelnico, ali da ga narekuje ali poda pismeno (§§ 151, 152, k. p.). Pri protokoliranju zagovora se je treba izogibati dolgoveznosti in nebistvenih navedb, ker je upravno kazensko postopanje v načelu sumarno, to je, vnašajo se v zapisnik le bistveni podatki. Ker pa je upravno-kazensko postopanje tudi ustno, sme obdolženec prisostvovati zaslišanju prič in stavljati nanje vprašanja. Ako obdolženec navede v svojo razbremenitev nove dokaze (n. pr. priče), se morajo te imenoma vpisati v zapisnik; ne sme jih pa občina brez posebnega naloga pristojnega državnega oblastva tudi zaslišati. V primeru, da obdolženec prizna prekršek v vsem obsegu, sme izostati zaslišanje vseh prič, tudi onih, katerih zaslišanje je že odredilo državno upravno oblastvo. V ustrežajočo rubriko kazenske razpredelnice se vpiše: »priznано« (§ 4. naredbe iz l. 1858).

Ako zastopa obdolženca odvetnik, se mora temu po predložitvi pooblastila dovoliti vpogled v spis, razen če gre za spise zaupnega značaja in so ti za take tudi označeni. V nobenem pri-

meru pa se spisi ne smejo izročati odvetniku ali še manj obdolžencu, da jih odnese iz občinskega urada in jih doma pregleduje in prepisuje.

Na koncu obdolženčevega zaslišanja je postaviti datum, ker to utegne vplivati na presojo glede zastaranja pravice do pregona ali na prekinitev zastaranja. Pred zaslišanjem naj se pa izpolni prva stran kazenske razpredelnice o splošnih podatkih obdolžencev (»generalialia«), ako tega že ni storilo državno upravno oblastvo.

V primerih, da se obdolženec ne bi hotel odzvati vabilu k zaslišanju, naj se ponovno vabi z navedbo predmeta in z vročilnico. Po ustavi (čl. 7.) namreč ne more biti nihče kaznovan, ne da bi bil na zakonit način pozvan, da se brani. Vročilnica pa služi ravno kot dokaz zakonitega vabila k obrambi. Kazni izrekat ali odrejati prisilni provod obdolženca, ker se ta ni odzval vabilu k zaslišanju, teh sredstev v upravnokazenskem postopanju nimajo pravice uporabljati. Določila §§ 34, 162 in 163 zakona o občnem upravnem postopku tu ne prihajajo v poštev, ker bi uporaba teh sredstev presegala pristojnost občine in ker se zakon o občnem upravnem postopku, ki sicer velja tudi za občine, v upravnokazenskem postopanju sploh ne more uporabljati (§ 2. tega zakona). Prisilna privedba po orožništvu ni dopustna, ker so orožniki pomožni organi državnih oblastev notranje uprave, ne pa tudi občinski, in smejo prejemati naloge le od svojih službenih oblastev. Občina naj zato v takih primerih vrne spis sreskemu načelstvu z navedbo, da se obdolženec ni odzval pozivu na zaslišanje.

5. Tudi priče je pred zaslišanjem treba povprašati po njihovih splošnih podatkih (imenu, poklicu, starosti, bivališču), zlasti pa je ugotoviti in zabeležiti, ako je priča kaj v sorodu z obdolžencem. Pričo — bližnjega sorodnika (do bratranca, v svaštvu do 2. kolena, zaročenca, botra itd.) se mora poučiti o njegovi pravici, da se more pričevanju odpovedati (glej § 169. kaz. postopka). Ako se je taka priča odpovedala tej svoji pravici, se mora to na kratko zabeležiti v zapisniku na koncu njenih splošnih podatkov.

Vse priče, tudi če niso v sorodu z obdolžencem, je pa opomniti, da govorijo po vesti pravo resnico in da ne smejo ničesar zamolčati, kar jim je v stvari znanega, četudi ne bi bile o kaki okolnosti izrečno povprašane. Opozoriti je tudi, da je tudi lažno izpovedovanje pred upravnimi oblastvi kaznivo z zaporom do pet let (§ 148. kaz. zak.) in prav tako tudi zavestno zamolčanje kake okolnosti. Ta opomin pričji je na kratko zabeležiti z »opomnjen na resnico«.

Priči se nato dá možnost, da sama v tekoči besedi pove na kratko vse, kar ji je znanega. Če bi bilo kaj nejasnega ali nasprotujočega si v njeni izpovedbi, se ji smejo in morajo zastavljati vprašanja zaradi točne ugotovitve dejanskega stanja. Zasliševalec mora ravnati pri tem strogo objektivno, brez ozira na njegovo razmerje do priče ali do obdolženca, in se mora izogibati vseh takih vprašanj, s katerimi bi pričji polagal na jezik, kako naj ta

odgovarja. V tem največkrat grešijo občinski zasliševalci; pri primerjanju zapisnikov o zaslišanju iste priče v isti stvari pri občini in pri sodišču — večina policijskih prekrškov so tudi sodni delikti, n. pr. pretepi, krivolovstvo — se pokažejo očitna nasprotstva med obema izpovedbama. Vsako vplivanje na pričo neposredno, to je z nagovarjanjem, ali posredno, z zastavljanjem tendenčno sestavljenih vprašanj, utegne imeti za zasliševalca ne samo disciplinske posledice, ampak tudi sodno-kazenske. Obenem pa tak zasliševalec diskreditira sebe in svojo občino pri državnem oblastvu, ki pred izrekom razsodbe ocenja taka dokazovanja. — Svojo izpovedbo naj vsaka priča podpiše (ali podkriža), poprej naj se ji pa po potrebi pričevanje prečita.

Priče se zaslišujejo posamič. Ako bi se pokazala očitna nasprotja med izpovedbami prič, naj se te soočijo (konfrontirajo). Soočenje se izvrši tako, da se obema nasprotujočima pričama predočijo nasprotja, nato pa se pozoveta, da si v obraz povesta, kakšno je bilo dejansko stanje. Soočenje prič je v kazenski razpredelnici zabeležiti na kratko, n. pr.: »Pri soočenju priče A. z B. vztrajata obe priči pri svojih izpovedbah« ali »pri soočenju A. z B. popravi priča A. svojo izpoved tako: ...« Pri soočenju je pričam dopustiti medsebojno kratko objasnjevanje dejanskega stanja. Omenjam še to, da smejo priče v teku 24 ur po zaslišanju zahtevati tudi pričnino za prihod in povratek ter za nujno potrebno vzdrževanje v kraju, kjer so bile zaslišane. Vse to pa le, ako so s prihodom k občinskemu oblastvu zaradi pričevanja resnično oškodovane. Zahtevo po pričnini in znesek je zabeležiti pod zaslišanjem priče, pod »pripombami« v kazenski razpredelnici pa mora občinsko oblastvo potrditi čas zamude in oddaljenost od pričinega stalnega bivališča.

4. Največje napake pa delajo občine pri razglasjevanju kazenskih razsodb. Kar redke so občine, ki vpišejo v odgovarjajoče rubrike kazenske razpredelnice, kdaj se je razsodba razglasila in tudi kdaj je obdolženec prijavil pritožbo. Ako manjka le enega teh datumov, je pritožbenemu oblastvu popolnoma nemogoče ugotoviti, ali je pritožba pravočasna ali ne. Spisi se zato vračajo, da se ugotovi, kdaj se je razsodba razglasila in kdaj je bila prijavljena pritožba. S tem se zopet krši osnovno načelo upravnokazenskega postopanja, da bodi postopanje hitro (§ 6. nar. iz l. 1858), pa tudi kazni izgublja na svojem namenu, obenem pa se daje s tem prilika tkzv. absolutnemu zastaranju (§ 79/3 k. z. v zvezi s § 4. zak. o začasnem podaljšanju veljavnosti zakonitih predpisov o kaznovanju prekrškov); upravno kazensko postopanje se mora namreč v prvi in v pritožbeni stopnji končati v vsakem primeru v enem letu, ker sicer nastopi zastaranje in postopanje se mora tako zaradi površnosti občine ustaviti.

Ob razglasitvi razsodbe se pogosto stranke ne pritožijo, ampak hočejo mesto pritožbe vložiti le tkzv. prošnjo za spregled oziroma znižanje kazni. Ker za te vrste pravnih pripomočkov, ki so sicer utemeljeni v čl. 75. zakona o notranji

upravi, v kazenski razpredelnici sploh ni govora, zato je v takih primerih v XII. rubriki razpredelnice ne samo dopustno, ampak se naravnost mora napisati namesto »prijavljam priziv« — »prosim za spregled oziroma znižanje kazni«. Ako občinski uslužbenec tega ne stori, pride običajno do tega, da obdolženec prijavi kar pritožbo, in namesto pismene obrazložitve pritožbe prosijo za oprostitev kazni, obenem pa dokazujejo, da niso krivi prekrška. Oblastvo, ki obravnava take pritožbe, pa je v negotovosti, ali gre za pritožbo, ali za prošnjo za spregled oziroma znižanje kazni. Posledica je, da se spisi zopet vračajo, naj se obdolženec izjavi, kot kaj je smatrati njegovo vlogo. Da se pritožbenemu in občinskemu oblastvom ne povzroča nepotrebnega poslovanja ter da ni nepotrebnega zavlačevanja pri reševanju kazenskih spisov, kar zlasti ni v interesu obdolženca samega, naj občinski uslužbenec ob prijavljanju pravnih sredstev in pravnih pripomočkov pritožbe (prizive) točno označujejo kot pritožbe, prošnje pa kot prošnje.

Sreska načelstva običajno pošiljajo občinam kazenske razsodbe v razglasitev na posebnih obrazcih s posebnimi navodili, kako se je občinam ravnati pri razglasitvi razsodb. Ta navodila pa občine dostikrat ne upoštevajo, kar velja zlasti tudi glede kolkovanja pritožb in prošenj (prve 30, druge 10 din). Občinski uslužbenec se ne zavedajo svoje disciplinske in materialne odgovornosti, ako zanemarjajo te svoje dolžnosti (gl. § 26. fin. zakona za l. 1956/57). Takoj ob prijavi pritožbe ali prošnje je pozvati prijavitelja, da svojo prijavo kolkuje, in to pod pretnjo, da se pritožba oziroma prošnja ne bo obravnavala, ako taksa ne bo v 30 dneh plačana. Po izteku tega roka je šele spis vrniti sreskemu načelstvu s pripombo, da taksa kljub rednemu pozivu ni bila plačana.

Pogosto se tudi dogodi, da se obdolženec noče zglašiti v občinskem uradu k razglasitvi razsodbe in izbegava na vse mogoče načine njeno priobčitev. Tedaj je tudi treba uporabiti analogijo § 82. k. p.: spis z razsodbo se položi pri občinskem uradu, obvestilo o tem pa se nalepi na obdolženčevem stanovanju in občinski deski. Mimogrede bodi povedano, da se tako vročajo tudi kazenski nalogi, ki jih izdajajo državna oblastva v primerih, kjer so uradni organi prekršek sami zapazili (ako se obdolženec brani kazenski nalog sprejeti). Kazenska razsodba se mora vedno razglasiti obdolžencu samemu ali izkazanemu pooblaščenecu (advokatu), le pri maloletnikih tudi njihovim zakonitim zastopnikom, to je očetu ali varuhu. Pritožbo prijaviti pa sme mesto obdolženca (ali pooblaščenega zastopnika) v vsakem primeru tudi obdolženčev zakonski drug, sorodniki v navzgornji ali navzdolni vrsti in seveda tudi zakoniti zastopniki maloletnikov (§ 324. k. p.). V takih slučajih je treba v kazenski razpredelnici vedno navesti dotično osebo in njeno razmerje do obdolženca.

Ako je obdolženec zahteval pri razglasitvi prepis raz-

sodbe, naj se to v razpredelnici označi, da mu more sresko načelstvo izdati mesto prepisa razsodbe izvleček iz kazenske razpredelnice (§ 4. naredbe iz l. 1858).

S tem bi bili posli, ki jih ima občina kot pomočnica državnih upravnih oblastev v samem kazenskem postopanju, izčrpani. Potrebno je, da občine te predpise poznajo, ne le ker je upravno-kazensko postopanje — zlasti v preteklih letih — pridobilo na svoji važnosti, ampak v prvi vrsti zaradi tega, ker je po določbah državnega sveta sedaj tudi zoper kazenske razsodbe državnih oblastev na 2. stopnji strankam odprta *u p r a v n o s o d n a p o t*. Upravno sodišče pri točnem ravnanju po obrazloženih predpisih pač ne bo imelo povoda razveljavljati kazenskih odločb zaradi pomanjkljivosti postopanja in formalnih pogrškov v predhodnjem upravnem postopanju, vsaj ne, kolikor zadeva to posle, poverjene občini.

Al. Jagodič:

Proračun občinskega veterinarskega sklada za leto 1938/39.

S pravilnikom o posesti psov in o pasjem davku (psetini), ki je izšel v »Službenem listu« št. 17 iz leta 1937, je uveden za vse občine veterinarski sklad. Iz tega sklada se krijejo v prvi vrsti stroški za konjača, za napravo in vzdrževanje mrhovišča in konjačije ter za pospeševanje živinoreje v občini.

V ta sklad se stekajo:

1. dohodki iz pasjega davka, ki se pobira po citiranem pravilniku za različne vrste psov v različni višini, in sicer za luksuzne pse navadno po din 50, lovske po din 30, pastirske in mesarske po din 20, za pse čuvaje pa enotno po din 10. Pravilnik točno predpisuje način prijavljanja psov in pobiranja davka;

2. taksa od izdanih živinskih potnih listov. V »Službenem listu« št. 34 iz leta 1937 je izšla odredba ministra za kmetijstvo in ministra za finance, s katero je določena za vse občine enotna taksa za izdajo živinskih potnih listov. Ta taksa, ki jo mora odslej pobirati vsaka občina, znaša za izdajo živinskega potnega lista din 1, za prenos lastništva, za podaljšanje potrdila o zdravju in za spremembo namembnega kraja din 0.50. S to odredbo se ukinjajo vse takse, ki so jih občine doslej pobirale za izdajo živinskih potnih listov, pa najsi je bila taksa namenjena kot občinski dohodek, ali pa kot nagrada izdajatelju živinskih potnih listov. Od 1. aprila 1938 dalje se ne sme pobirati v naših občinah ničesar drugega, nego samo omenjena enotna taksa po din 1, odnosno po

din 0.50. S tem bo »cena« živinskih potnih listov v vseh občinah dravske banovine izenačena.

Nekatere občine bodo pri tem v toliko prizadete, ker so do sedaj pobirali izdajatelji živinskih potnih listov razen občinske takse še neko posebno, privatno takso, ki jo niso odvajali v občinsko blagajno, temveč so si jo pridržali kot nagrado za svoj trud. Sedaj bodo morale občine ali odrediti, da se vsi živinski potni listi izdajajo v občinski pisarni po službeni dolžnosti, ali pa izdajatelje iz svojih sredstev nagraditi. Del izgube bi sicer mogle nadoknaditi na ta način, da dotično takso prevalijo na ogledni list, kakršnega morajo izdajati ogledniki živine pred izdajo živinskega potnega lista. Ta taksa ni maksimirana; zato se lahko določi n. pr. na din 2, ki jih pa ne bi pobiral oglednik, temveč izdajatelj in jih vpisoval poleg takse za veterinarski sklad v izkaz živinskih potnih listov. Ob mesečnem zaključku se ta taksa porazdeli med izdajatelje in oglednike v višini, kakor jo je določil občinski odbor in kakor je odobrena v občinskem proračunu. Občina, ki te takse ne bo imela odobrene v proračunu, jo ne bo smela pobirati in bo morala plačevati nagrado izdajateljem iz občinskih sredstev. Pri sestavi občinskega proračuna bo treba na to še posebej paziti, da ne bo pri eventualni reviziji občinskega poslovanja sitnosti.

V občinski proračunski tiskovini mora vsaka občina vnesti višino (stopnjo) takse, to je din 1 in din 0.50; letnega predvidenega dohodka pa ni vpisati v to tiskovino, temveč v proračun veterinarskega sklada. Prav isti postopek je pri pasjem davku.

Taksa za veterinarski sklad se bo pobirala v obliki kolkov, ki jih izda finančni oddelek banske uprave. Obračun bo zelo enostaven. Dohodki takse se stekajo v tri različne sklade, in sicer: v banovinski živinorejski sklad dve četrtini, v banovinski veterinarski sklad ena četrtina in v občinski veterinarski sklad ostala četrtina. Znesek za banovinski živinorejski in veterinarski sklad plača občina že pri nakupu kolkov. Če bo dobila n. pr. za din 1000 teh kolkov, bo plačala samo din 750, ostala četrtina v znesku din 250 ji ostane za občinski veterinarski sklad. Prvo nabavo kolkov plača občina iz občinske blagajne v obliki predujma, ki si ga bo pozneje povrnila iz veterinarskega sklada. V veterinarski sklad se steka samo taksa, ne pa tudi izkupiček za tiskovine živinskega potnega lista. Ta se naj še nadalje naroča iz občinske blagajne in v občinsko blagajno naj se steka tudi izkupiček. V izkazu izdanih živinskih potnih listov je voditi razen predpisanih še 3 razpredelke: 1. izkupiček za tiskovino, to je din 1.10, din 0.60 in din 0.50, 2. taksa za veterinarski sklad in 3. taksa za oglednika. Mesečno se izkaz zaključí in vsota pod 1. vnese s priznanico v občinski blagajniški dnevnik, pod 2. v blagajniški dnevnik veterinarskega sklada in pod 3. v depozitni dnevnik.

Tudi izkupiček za pasje znamke ne pride v blagajniški dnevnik veterinarskega sklada, temveč v občinski blagajniški dnevnik, iz katerega se znamke tudi nabavljajo. V razdelilniku se vpisujejo

pod raznimi nepričakovanimi dohodki, ali pa je določiti za to posebno pozicijo.

Sestava proračuna občinskega veterinarskega sklada je razvidna iz tiskovine, ki je priključena občinskemu proračunu. Kot dohodek se vnese letni pasji davek, izračunan na podlagi pasjega katastra za tekoče leto, ter letni dohodek takse za živinske potne liste, izračunan na podlagi števila v tekočem letu izdanih živinskih potnih listov. Med izdatke se vnese dogovorjena plača konjaču in potnina živinozdravnika za ogled sejmov. Dohodek takse od živinskih potnih listov se razdeli na tri dele, in sicer: $\frac{2}{4}$ v banovinski živinorejski sklad, $\frac{1}{4}$ v banovinski veterinarski sklad in $\frac{1}{4}$ v občinski veterinarski sklad. V proračunu se nadalje določi tudi nagrada za izdajatelja živinskih potnih listov. V primeru, da izdatki presegajo dohodke, je primanjkljaj kriti iz občinske blagajne na način, kakor je uveden pri ubožnem skladu.

Za proračunsko leto 1938/39 bodo morale občine sestaviti najmanj štiri proračune, to je: za občino, za ubožni sklad, za veterinarski sklad in za sklad odkupnine ljudskega dela. Vsi ti štirje proračuni so združeni v eno tiskovino.

Neka občina je predlagala, da bi se naj na isti način združili vsi blagajniški dnevnik in tudi vsi razdelilniki v skupno knjigo. Pri opravljanju blagajniške službe je res zelo neprikladno, da ima blagajnik toliko različnih knjig; zamenjava je kaj lahko mogoča. Predlog bi lahko izvedle občine same na ta način, da vse blagajniške dnevnik združijo pod en ovoj in določijo n. pr. prvih 50 strani za obč. dnevnik, nadaljnjih 50 za ubožni sklad, 20 za veterinarski sklad in 10 za ljudsko delo. Strani odmeri vsaka občina na podlagi porabe blagajniških tiskovin v tekočem letu. Na isti način se združijo vsi razdelilniki dohodkov v eno knjigo, razdelilniki izdatkov v drugo knjigo. Depozitni dnevnik in razdelilnik morata ostati zaradi različnosti tiskovin še dalje v ločenih knjigah. Ko dobi občina naročene blagajniške tiskovine za leto 1938/39, jih sešije v večje knjige, strani pa numerira tekoče od prve do zadnje. Med posameznimi vrstami dnevnikov in razdelilnikov se všíjejo ovojne pole in vloži kak viden znak, da je vpisovanje in iskanje pozicij olajšano. Tako združene blagajniške knjige je predložiti okrajnemu načelstvu, da jih potrdi. Čim dospejo odobreni proračuni, se takoj vpišejo partije in pozicije in odobreni proračunski zneski v razdelilnike. Radi lažjega iskanja je priporočljivo, da se na prvi strani vloži kazalo proračunskih pozicij.

Redni občni zbor Županske zveze

bo v januarju 1938 na dan senatnih volitev.

Ker ta dan še ni znan, se bo dan občnega zbora obenem z dnevnim redom zborovanja priobčil vsem članom Županske zveze po posebni okrožnici ali po dnevnem časopisju.

Uradne ure občine.

Občina je oblastvo in javen urad ter mora kot tak imeti tudi redne uradne ure. Po § 29 zakona o občnem upravnem postopku so oblastva dolžna prevzemati vloge samo ob uradnih urah. Da pa stranke vedó, kdaj urad zanje posluje, mora biti pred občinsko pisarno na vsakomur vidnem mestu nabit razglas o uradnih urah.

V čl. 55. prejšnje uredbe o občinskih uslužbencih je bilo določilo, da so uradne ure v občinah praviloma iste kakor pri nadzornem oblastvu in da jih občinska uprava določi ob odobritvi bana. Ta člen je z novo, sedaj veljavno uredbo o občinskih uslužbencih spremenjen; sedaj je v čl. 28. določilo, da sklepa o uradnih urah občinski odbor, in to najkasneje meseca decembra za naslednje leto. Uradne ure morajo biti razvidne z uradne deske, župan pa jih mora sporočiti tudi nadzornemu oblastvu.

Sprememba je v tem, da uradne ure pri občinah niso več vezane na čas uradnih ur pri okrajnem načelstvu in da jih določa sedaj občinski odbor in ne občinska uprava. Sklep odbora glede uradnih ur ni vezan na odobritev bana, kakor je bil poprej sklep obč. uprave. Po novi uredbi je dolžnost župana, da do konca meseca decembra vsakega leta poroča okrajnemu načelstvu, kdaj so pri občini uradne ure, in da odredi, da se razglas o uradnih urah nabije na uradni deski pred vhodom v občinsko pisarno.

To so splošna določila glede uradnih ur. Tem splošnim določilom pa je treba dodati še nekatera praktična navodila, da bo poslovanje v tem oziru pri vseh občinah kolikor mogoče enotno.

Na seji, na kateri občinski odbor sklepa o uradnih urah, bi se morale določiti uradne ure posebej:

1. za uslužbence,
2. za stranke,
3. za župana,
4. za blagajnika.

Občinski uslužbenci, posebno oni na glavnih službenih mestih, morajo vršiti svoje uradne posle v uradnih urah, ki naj bi znašale toliko časa, kakor uradne ure pri okrajnem načelstvu, to je od 8—12 in od 15—18, na dan torej najmanj sedem ur. Če je za krajevne prilike bolj primerno, lahko odredi občinski odbor nedeljene uradne ure, na primer od ½8.—14. ure.

V nekaterih občinah se uraduje sedaj vsak drugi dan, in sicer, kakor pravijo, zato ker ni za vsak dan dela v občinski pisarni. Če pa se poslovanje take občine od bliže pregleda, se vidi, da je vsepovsod velik nered in da bi bilo vsakodnevno uradovanje nujno potrebno. Tudi se večkrat sliši, da je tajnikova plača premajhna, da bi se ga moglo siliti k vsakodnevnemu uradovanju. To ni noben izgovor. Tajnik mora biti v uradu vsak dan ob določenih uradnih urah ne glede na to, kakšna je njegova plača.

Dosti je občin, ki še sploh niso sklepale o tem, kakšne naj bodo uradne ure za občinske uslužbence. Določile so samo uradne ure za stranke, navadno dva do trikrat na teden, ob drugih dnevih pa nikdo ne kontrolira tajnika, ali prihaja v urad, ali ne.

Tudi za občine velja uredba o praznikih v smislu zakona o občnem upravnem postopku (»Sl. list« 541/72 iz l. 1951). Kakor vsak drug delavec ima tudi občinski uslužbenec pravico do nedeljskega počitka. Ker pa je v nekaterih občinah nujno potrebno in je že od nekdaj tako vpeljano, da je urad odprt tudi ob nedeljah in praznikih dopoldne, posebno tam, kjer je sedež občine v bližini župne cerkve in lahko opravijo stranke svoje posle na občini, ko gredo od službe božje, je v teh občinah urediti dežurno službo, kjer je to izvedljivo; če pa ima občina samo enega uslužbenca, mora biti ta tudi ob nedeljah in praznikih v uradu, ima pa pravico do kakega prostega popoldneva med tednom.

Določenih stalnih uradnih ur se morajo uslužbenci brezpogojno držati. Člen 28. uredbe o občinskih uslužbencih pravi, da mora biti občinski uslužbenec v službi ves čas, ki je odrejen za to, če pa korist službe zahteva, tudi preko tega časa. Izostajati iz urada in prihajati v urad v poljubnem času je nedopustno in pomeni prekršitev službene dolžnosti, ki ima lahko za posledico kazen za nerednost po čl. 97. uredbe o občinskih uslužbencih. Če pa traja malomarno in neredno prihajanje v urad tudi po kaznovanju za nerednost še dalje, je to smatrati zaradi ponavljanja prekršitve službene dolžnosti za disciplinski prestop, ki se kaznuje po čl. 102 oziroma 149 uredbe.*

Iz vrst občinskih tajnikov prihajajo pritožbe, da se je v zadnjem času delo v občinskih uradih tako pomnožilo, da ga ne zmagueje več, ter da je eden glavnih vzrokov zastankov ta, da tajnika ves dan motijo pri delu stranke, ki prihajajo v urad v vsakem času. Tem pritožbam bi občine lahko v veliki meri same odpravile s tem, da določi občinski odbor tudi za stranke stalne uradne ure, na primer vsak dan dopoldne. V popoldanskih urah je občinski urad za stranke zaprt in je ta čas določen samo za opravljanje pisarniških poslov in za reševanje spisov. Razvajeno občinstvo bo sicer skraja malo nejevoljno in bo vsega tega kriv občinski tajnik, toda s sodelovanjem župana in občinskih odborikov se bo dal tudi v tem oziru napraviti red.

Nagrada podeželskih županov običajno ni takšna, da bi se lahko vsega posvetil občini in bil vsak dan v uradu. Po večini prihajajo župani v urad le ob nekaterih dnevih. Da pa stranke vedo, kdaj je župan v uradu in kdaj je njegov uradni dan, je ta dan stalno določiti in dolžnost župana je, da se teh stalno določenih uradnih dnevov drži, da ga ne bodo stranke čakale zastoj v pisarni. Če je župan sam zadržan, mora naprositi svojega namestnika, da ga zastopa na uradni dan v občinski pisarni.

V občinah, kjer ne opravlja blagajniških poslov poseben uradnik in vrši te posle občinski tajnik ali kdo izmed občinskih odbor-

* Iz komentarja dr. V. Kukmana k uredbi o občinskih uslužbencih, stran 74.

nikov, je določiti tudi stalne izplačilne dneve, na primer vsak petek dopoldne in vsak zadnji ali prvi dan v mesecu, kakor je pač za krajevne prilike najbolj primerno. Ob izplačilnih dnevih počiva drugo delo. Navzočni naj bodo pri izplačilu vedno: župan kot nakazovalec, blagajnik kot izplačevalec in občinski tajnik, ki vse izdatke sproti vpisuje v vse blagajniške knjige. Tudi na izplačilne dneve je stranke navaditi.

Dosedanji razglasi občin glede uradnih ur so pomanjkljivi. Iz razglasa morajo biti razvidne vse vrste uradnih ur, kakor so podane v gornjih vrsticah.

Pripominjam še, da mestne občine, četudi vršijo posle občne uprave in so v tem pogledu enake okrajnim načelstvom, glede uradnih ur niso vezane na predpise, ki veljajo za okrajna načelstva. Uradne ure kakor sploh vso razporeditev službe določajo prosto po krajevnih prilikah in službeni potrebi.

Dr. A. Šraj:

Občinska kronika.

(Nadaljevanje članka iz 4. številke »Samouprave«.)

Kdo naj občinsko kroniko piše

Pisanje občinske kronike je občinska zadeva. To je treba vedno imeti pred očmi. V občini sami spada ta posel v pristojnost župana, ki ga opravlja samostojno, kolikor mu ne daje navodil občinski odbor in kolikor ni vezan na morebitna splošna navodila nadzorne oblasti. Že uvodoma sem rekel, da je kraljevska banska uprava svoj čas pripravljala obvezno uvedbo kronike za vse občine, k čemur bi bila dala tudi podrobna navodila. Ta načrt pa je zavrila komasacija občin, ki se vleče sedaj že štiri leta, čeprav je bila že dvakrat »zaključena«. S te strani torej ni nobenih navodil in jih za dogleden čas ni pričakovati.

S tem da spada kronika med županova opravila, pa še ni rečeno, da jo mora župan tudi osebno pisati. Če čuti v sebi veselje in sposobnost, naj jo le sam piše; sicer pa lahko poveri to delo kateremu koli občanu, ki ga smatra za primernega in ki bi hotel delo zastopati ali proti primerni, ne previsoki nagradi prevzeti. Niti ni treba, da bi bil to občinski uslužbenec. V starih časih so pač pisali občinske kronike samo mestni ali občinski pisarji; toda drugi občani so takrat komaj pisati znali. Danes je drugače. Pisati zna vsak otrok in splošno kulturno stanje je pri nas tako visoko, da se bo tudi v najmanjši občini dobila primerna oseba. Pač pa si mora župan pridržati nadzorstvo in paziti vsaj na to, da kronika ne zaide v enostransko, posebnim nagnjenjem ali zanimanju kronista prestrogo prikrojeno smer, temveč da ostane trajno pri svojem namenu: podajati verno in vsestransko sliko življenja v občini.

Kakšne lastnosti naj ima kronist? Predvsem točnost, vestnost, objektivnost in skromnost. Kronika ni ne znanstveno ne pesniško delo. Ona je beleženje dejstev, kakršna so, in dogodkov, kakor so se dogodili. Točno in objektivno se morajo ti popisati in brez odlašanja. Le tako bo njih slika verna. Kronist ni znanstvenik, ki razglablja o dogodkih in jih spravlja v sistem, še manj umetnik, ki jih čisto subjektivno gleda; on je glasnik občine, on govori v imenu vseh občanov in za vse. Prav ta preprostost beleženja pa dovoljuje, da piše kroniko tudi manj izobražen človek, tako da nobena občina ne more reči, da se kronike ne more lotiti, češ da nima primernih ljudi. Slovnicične in stilistične napake kroniki ne škodujejo; potreben je le kratek, jasen in preprost slog. Na drugi strani seveda, čim večjo splošno izobrazbo ima kronist, s tem večjim razumevanjem in tem lažje bo kroniko vodil. Zato bo pri izberi osebe dati prednost izobrazencem. Ena stvar pa je, za katero je potrebna posebna izobrazba, to je uvod v kroniko, o katerem bomo slišali v naslednjem poglavju. Uvod je pa tudi edini del kronike, ki ga občina brez pomoči strokovnjakov ne bo mogla sestaviti.

Poleg naštetih lastnosti pa zahteva kronika zelo veliko ljubezni do stvari same in smisla zanjo. Ni vsak za to. Kdor ne ljubi zemlje, na kateri biva, komur ni mar usoda svojega bližnjega, kdor se ne zanima za družbeno življenje, za komunalna, politična, kulturna vprašanja itd., od tega ni pričakovati, da bo kroniko smotrno in vestno vodil. Kronist mora dobro poznati vse kraje svoje občine, ljudstvo v teh krajih in njegove življenjske prilike; imeti mora fino uho za njegovo govorico, predvsem pa živo zanimanje za njegovo usodo ter sočustvovanje z njim. Zaradi tega še ni treba, da bi bil »lokalni patriot« v slabem pomenu besede.

Ker je nemogoče, da bi en človek vse vedel, mora biti občinski kronist v stalnem stiku s krajevnimi činitelji, ki prihajajo za kroniko v poštev. Da je v vednem stiku z občinskim uradom, je samo po sebi umevno. Biti mora pa v stikih tudi z ostalimi javnimi in z zasebnimi ustanovami v občini, tako s šolskim vodstvom glede prosvetnih, z župnim uradom glede matičnih in cerkvenih zadev, dalje z društvi, z znanstveniki v občini in izven nje — o tem še več pozneje — predvsem pa z ljudstvom samim. Kronist mora biti tako rekoč povsod »zraven«, četudi ne v tem smislu kakor novinar. Kronist ni novinar. Novinarju se mudi, kronist ima čas. Novinar poroča za trenutek, njemu so dovoljene tudi netočnosti in pristranosti. Kronist poroča za večnost; zato pa morajo njegovi zapiski tudi držati in zato mora biti resnicoljubnost kronistova prva krepost. Pa čim širša izobrazba in čim večji dar opazovanja!

V veliki občini bo težko mogoče, da bi en človek sam zmožal vse delo. Zato naj se delo razdeli, tako da prevzame na primer eden prirodoslovni, drugi komunalni, tretji gospodarski, četrti kulturni del itd., kakor je pač mogoče v občini dobiti sposobnih ljudi. Sotrudniki se organizirajo v delovno skupnost pod enotnim vodstvom. V Nemčiji, kjer je občinska kronika sicer nekoliko

drugačna in služi pretežno le domoznanstvu, so se ustanovile take delovne skupnosti tekom letošnjega leta v vseh občinah. K sodelovanju se je pritegnilo tam vse, kar more le količkaj doprinesti k skupni stvari. Spričo strumne organizacije nemškega naroda to seveda ni bilo težko.

Pri nas se že dolgo vodijo župne in šolske kronike. Naravno je, da bo občinski kronist, ako že ne bo to domači župnik ali učitelj sam, delal v najožjem stiku z njima. Dobrodošle mu bodo njih dolgoletne izkušnje in dobro krajevno znanje. Med starejšimi župniki se dobijo pravi učenjaki, zlasti jezikoslovni, ki so odlični poznavalci krajevnega narečja in imenoslovja, pa tudi drugih, za kroniko važnih predmetov. Poleg izobrazbe kvalificira župnika za kronista ali za kronistovega sodelavca njegova velika krajevna stalnost in tesna povezanost z ljudstvom, kakršne nima noben drug izobraženec.

V zelo majhnih občinah bo za kronista primerno osebo že težje dobiti. Ako ne bi šlo drugače, ni pomislekov proti temu, da vodi kroniko za dve ali več občin ena sama oseba, to se pravi, da piše po več ločenih občinskih kronik eden in isti kronist. Zlasti velja to za temeljna dela (uvod v kroniko), ki zahtevajo večjega znanja.

Važno je, da se za vsako zabeležbo v kroniki ve, kdo jo je zapisal. Zato mora kronist vpisati v kroniko pred začetkom svojega dela svoje ime in poklic; slednje zato, da morejo poznejši rodovi presoditi, s kakšnega gledišča so bile beležke pisane.

Kako se občinska kronika piše

Občina, ki kronike še ne piše, jo lahko prične vsak čas, na primer s 1. aprilom 1938, ko bo potrební kredit na razpolago. Neizogibno pa je, da se kronika, ki se pričinja na novo, začne s posebnim uvodom, ki naj bo nekak posnetek vsega obstoječega stanja v občini. Nova občinska kronika sestoji torej prav za prav iz dveh delov: iz uvoda, ki podaja splošno krajepisno, zgodovinsko in domačinsko sliko občine, in iz prave kronike, ki poroča o tekočih dogodkih.

a) Uvod.

Uvoda se utegne kdo ustrašiti. Zato povem vnaprej, da se tudi uvod ne napiše naenkrat, temveč postopoma, lahko tudi skozi več let. Vendar pa naj se čimprej zaključi, ker bi sicer trpela enotnost kronike, in pa ker tvori uvod temelj za celi tekoči del kronike. Važnejši je seveda ta tekoči del, prava kronika. Zato naj občina, ki nikakor ne bi mogla pristopiti k sestavljanju uvoda, zaradi tega ne odloži cele kronike. Rajši naj odloži uvod; s kroniko, to je z njenim tekočim delom, pa naj prične takoj, da se ne zamuja po nepotrebem čas.

Ker ne vemo, koliko strani bomo za uvod rabili, pišemo uvod najbolje v posebno knjigo, ki je enaka kroniki, le da more

biti precej tanjša. Že v prejšnjem poglavju sem rekel, da je uvod najtežji del kronike, odnosno njen edini težki del, ki ga bo težko sestaviti brez pomoči poklicnih strokovnjakov ali vsaj takih domačinov, ki se iz osebnega zanimanja izvenpoklicno bavijo s kako znanostjo, s katero morejo kroniki koristiti. Uvod je tudi edini del kronike, ki utegne povzročiti večje stroške. Ker pa so ti stroški enkratni, ne bodo preobčutni.

Uvod naj poda* v samostojnih, preglednih popisih ali v študijah:

1. zemljepisni položaj občine, geološke razmere, podnebje, kulturno lego, rastlinstvo in živalstvo ter splošno karakteristiko občinskega ozemlja;

2. zgodovinski prerez občine, cerkve, šole, narodnostnega gibanja, svetovne vojne in osvobojenja, skratka zgodovino občine, kakor daleč nazaj se le da zasledovati pa do danes;

3. domačinsko sliko občine s popisom krajev v občini, hiš, gospodarskih poslopij, kmečkih posestev, gospodarske strukture občine, prehrane občanov, sliko prebivalstva, njegovih običajev, tujih vplivov.

Presegalo bi okvir »Samouprave« ter mojo »pristojnost« in znanje, če bi se hotel podrobneje spuščati v sestavo uvoda. Morda bo »Samouprava« v prihodnjem letniku — kolikor bo dopuščal zelo omejeni prostor — prinesla podrobnejših navodil izpod peresa priznanih strokovnjakov na tem polju, kolikor spadajo v časopis upravne stroke. Za enkrat morem onim, ki se za sestavo uvoda zanimajo, samo svetovati, da se pred pričetkom dela malo ozrejo po naših javnih knjižnicah in po strokovnem časopisju, kjer bodo našli obilo že temeljito raziskanega gradiva, ki ga morejo doma uporabiti; dalje, da si nabavijo zgodovinske in druge predmetne knjige, kakršnih imamo Slovenci že precej, ter da se posvetujejo z znanstveniki. Prav rada jim bodo pomagala tudi naša znanstvena društva, kakor Geografsko društvo v Ljubljani, Muzejsko društvo v Ljubljani, Zgodovinsko društvo v Mariboru, Umetnostno-zgodovinsko društvo v Ljubljani. Delavcem, ki jim bo poverjena sestava uvoda, more občina pomagati vsaj s tem, da jim znaša drobno gradivo iz svojega območja skupaj, da torej opravlja »težaška« dela.

K uvodu, odnosno h kroniki sploh spada kot njen važen sestavni del tudi zemljepisna karta občinskega ozemlja. Tako karto občina itak rabi za svoje tekoče upravne potrebe, še mnogo važnejša pa bo postala poznejšim rodovom. Občina, ki je pripravljena kaj več žrtvovati za svojo kroniko, naj si da napraviti po strokovnjaku (n. pr. od katastrske uprave) na zelo dober brezlesni risalni papir natančno karto v večjem merilu (1 : 10.000 ali vsaj 1 : 25.000), ki bo prikazala poleg terena in kultur tudi naselja z vsemi zgradbami, naravnimi in umetnimi spomeniki, vodnimi tokovi, potmi itd. Če hoče občina še več storiti, naj tej svoji »gene-

* po predlogu ban. arhivarja g. prof. Fr. Baša iz Maribora

ralki; doda še za vsako vas posebno »vaško karto« (v še večjem merilu), v kateri bo naselbina zelo natančno narisana in popisana.

Primerne so tudi specialke vojaškega kartografskega zavoda v Beogradu v merilu 1 : 25.000. Žal se te karte v zadnjem času v prosti trgovini ne dobijo več; morda bi se z intervencijo pri omejenem zavodu za občinske (javne!) namene vendarle dobile. Za silo zadoščajo tudi specialke v merilu 1 : 100.000, čeprav so te karte že zelo majhne.*

V karto se vrišejo čim natančneje meje občine, pa tudi drugih upravnih enot, kakor katastrske, župne in šolske občine. H karti spada tudi seznam krajevni h i m e n, kolikor se ne dajo vnesti v karto samo. Tu ne mislim samo na imena krajev (vasi s pripadajočimi naselji in zaselki), temveč na celotno, v ljudstvu uporabljano krajevno oznamovanje, torej tudi domača imena hiš, gruntov in njih delov, posameznih kultur (travnikov, pašnikov, gozdov, njiv), kolikor imajo lastna imena, hribov, dolcev, voda itd. Pri ugotavljanju imen je treba posebne previdnosti in finega posluha. Zlasti opasno je samovoljno prenašanje imena iz ljudske govornice v knjižno slovenščino. Pri krajevnih imenih se je pri nas že mnogo grešilo; mnogo od bivšega avstrijskega uradništva, ki slovenščino ni zadosti poznalo, nekaj pa tudi od slovničnih puristov, ki so hoteli na primer vsak »Šent« spremeniti v »Sveti«, češ da »Šent« ni slovenski. Imena se vpišejo v kroniko tako, kakor jih govori ljudstvo, najmanj pa se mora h knjižnemu imenu pridati v oklepaju isto ime v izgovarjavi ljudstva (dialektu), naznačiti naglas ter po potrebi navesti tudi spol, število in nekaj sklonov. Uporabe domačega narečja naj se kronist ne boji; saj je prav on glasnik svojega kraja in ljudstva! — V teku je akcija za prečiščenje uradne krajevne matice in raznih uradnih repertorijev v smeri: k ljudstvu! Že tukaj lahko občina mnogo koristi s svojo krajevno zbirko imen.

Zelo priporočljivo, čeprav ne neobhodno potrebno, je za kroniko tudi, da si občina sestavi ter vodi družinsko knjigo, kakor jih vodijo matični uradi. V knjigo se vpišejo vse družine, za priseljene tudi, od kod so. Knjiga bo služila ugotavljanju gibanja prebivalstva, njegovega prirastka, osebnih imen itd., ter bo podlaga zapiskom v kroniki slično kakor karta. Seveda lahko občina vse podatke iz družinske knjige dobi tudi iz drugih svojih pripomočkov odnosno od matičnega urada.

S tem bi bila temeljna dela za kroniko končana odnosno pripravljena. Slediti ji mora živa h n a z b i r a l n a a k c i j a, h kateri lahko vsak občan prispeva. Zbirajo naj se imena, pregovori, pesmi, fotografije, risbe itd., vse to, kar sem opisal že na strani 75, tega lista. Ta zbirka bo uvod lepo ilustrirala, dopolnila in nadalje-

* Vojaške specialke ima v zalogi med drugimi knjigarna Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani, in sicer karte v merilu 1 : 100.000 po 25 (na platnu po 50) din komad, karte v merilu 1 : 25.000 pa po 50 din za 4 komade, ki skupaj obsegajo ozemlje ene karte 1 : 100.000.

vala ter bo sodobnikom in našim potomcem nudila lep zaklad podrobnega gradiva za proučevanje.

b) Kronika.

Pri uvodu sem se dalj zadržal, ker je kronika sama precej znana in ne težavna zadeva. Ponavljam, da naj se začne s pisanjem kronike takoj — zamudili smo itak že dosti — pa četudi bi bilo treba uvod za nekaj časa odložiti.

Kronika se začne z vpisom imena in poklica kronista, ki naj eventualno navede še na kratko (v enem stavku) svoj življenjepis in izobrazbo. Lahko se za te zabeležbe določi tudi cela prva stran knjige, na kateri se potem kronisti tekoče vpisujejo, z navedbo dobe, za katero je kroniko vsak vodil. Strani kronike so numerirane ali pa se sproti numerirajo. Na vsaki strani se začrta ob strani 3—4 cm širok rob (ako ni že vtiskan), ki služi kratki označbi vsebine zapiska ter navedbi številke priloge, ki spada k dotičnemu zapisku ter je vložena v zbirko (glej stran 76.). Nato se prične z vpisovanjem dogodkov po časovnem (»kronološkem«) redu.

Spuščati se podrobno v to, kaj vse naj se v kroniki beleži, ni mogoče. V glavnih obrisih je povedano to na strani 73. lista. Kronist naj ima vedno pred očmi dvoje: prvič, da kronika ni zaradi njega, to je, iz nje ne sme govoriti on, njegova oseba, temveč cela občina, katere glasnik je on, in drugič, da ima kronika svoj namen, kateremu se ne sme nikdar izneveriti. V prvem pogledu je kronist dolžan, da opusti vse subjektivne opazke in tolmačenja. Če pa misli, da mora v pojasnilo le kaj svojega dodati, naj to izrecno pripomni (»pripomba kronista«), da bodo zanamci lahko spoznali, od koga opazka izvira. V drugem pogledu je kronist dolžan, da piše občinsko kroniko tako, da bo svoj namen izpolnjevala, to je, da bo res lahko služila domoznanstvu in bodočemu zgodovinstvu. Zato se mora pri svojem delu prilagoditi potrebam teh strok ter slediti navodilom, ki bi jih ti strokovnjaki dali. Posvetovanje z njimi, pa tudi s strokovnjaki iz zemljepisja, prirodoslovja, jezikoslovja, folklore itd., ter z zgoraj navedenimi znanstvenimi društvi, dalje izmenjava misli z drugimi kronisti itd., bo držalo njegovo delo v pravem tiru in mu dalo vedno novih pobud.

Vpisuje se samo to, kar je dosti važno, da se ohrani spominu, to pa pogumno in brezobzirno, tako na primer tudi dogodke, ki so za občino sramotni (velike zločine itd.). Resnica mora povsod na dan! Zapiski sami so kratki in preprosti. Za obširne popise je prostor v zbirki, kamor se taki popisi (časopisni izrezki itd.) vlagajo ali vlepljajo (glej stran 75.). Ako mala kmetska občina popiše v kroniki na leto 20 do 30 strani, je že kar dosti.

Vsak važen dogodek naj se vpiše takoj, čim se je dogodil, odnosno čim je nesporno ugotovljen, torej brez odlašanja! Nekatero stvari se vpisujejo občasno (periodično), tako statistike o gibanju prebivalstva (rojstev, smrti itd.) ob koncu koledarskega leta, poročila o gospodarskem stanju občine pa ob koncu proračunskega leta. Tudi v takih stvareh se vnašajo v kroniko samo bistvene točke

(končne vsote), celotna statistika ali proračunsko poročilo pa se vložijo (vlepi) v zbirko. Isto velja za načelno važne govore v občinskem odboru, za popise svečanosti v občini in sploh za vse daljše sestavke. Za vse to je zbirka prilog; v kroniko se vnese le kratek izvleček. Seveda tudi zbirka prilog ni zato tukaj, da bi nadomeščala kar cel arhiv. Tudi tam je paziti — poleg reda seveda, ki je glavno! — na to, da bodo priloge sicer dale zadosti jasno sliko, da pa na drugi strani ne postanejo preobširne. Neka umerjenost naj bo povsod.

O resnicoljubnosti in objektivnosti kronista sem pisal že zgoraj. Paziti bo na to posebno pri beleženju političnih dogodkov v občini, ki se seveda iz kronike ne morejo in ne smejo izpustiti, ker so dostikrat velevažni. Pristrano podajanje pustimo dnevnemu časopisju, katerega članke bomo itak izrezali in vložili med priloge. Sodila bo že — zgodovina.

Snov za svoje beležke črpa kronist iz neposrednega osebnega opazovanja, iz uradnih spisov občine in drugih uradov ter pripovedovanja občanov. Za vest, ki je količkaj dvomljiva, mora navesti vir, iz katerega jo je dobil. Pazi pa naj zelo na zanesljivost svojih zabeležb!

Abecedno kazalo se dela sproti, najbolje v poseben indeksni zvezek z abecedo na robu, v kroniko se pa prepíše ob koncu leta.

Ker je občinska kronika zadeva občine, mora ta imeti tudi nek vpliv nanjo. Zato ni napačna misel, da se nekako ob koncu koledarskega leta vsi zapiski dotičnega leta v odboruvi seji prečitajo ali vsaj v izvlečku povedò. Občinski odbor, pred kojega očmi se važnejši dogodki pravkar preteklega leta ponovijo, dobi priliko, da gre malo »vase«, obenem pa, da zavzema svoje stališče napram kronistu in njegovemu delu. Zelo lepa in za vse poučna seja!

*

Upam, da sem s temi vrsticami dovoljno pojasnil namen občinske kronike in njeno sestavljanje, ter dal občinam pobude za to lepo delo, vsaj onim, ki kronike še nimajo. Kdor jo pa že piše, itak zna ceniti njeno veliko vrednost. Ni treba čakati na obvezno uvedbo, na ukaz od zgoraj! Če pa ta ukaz pride, tem bolje. Občina bo imela takrat že mnogo pokazati, kar je storila iz lastne iniciative.

Žal ni prostora, da bi napisal kako stran zgledov, kako se beležke zapisujejo in kako kronika sploh izgleda; enako ni mesta za vzorec razporeditve snovi v kroniki in kazalu. Morda v prihodnjem letu! Končam z željo, da se v letu 1958 čim več občin loti kronike, vsaj take, ki so sigurno že dokončno komasirane. Za delo in za stroške bodo županu in njegovim sodelavcem hvaležni — če že ne sodobniki — pa vsaj potomci. Saj je občinska kronika namenjena v prvi vrsti bodočim rodovom in tudi za te je občina dolžna kaj storiti.

Jz občin

Kmalu bo leto, odkar vodim kot župan našo občino in zdaj šele vidim, kakšne dolžnosti nam nalagajo oblasti. Teh dolžnosti je vedno več. Sem navaden kmet in le s težavo se seznanjam z različnimi zakoni in predpisi. Vedno prihajajo nove okrožnice. Pa še bi nekam šlo, če bi imel vsaj izvežbanega tajnika! Lansko leto je bila naša občina nanovo ustanovljena in v začetku nismo imeli nobenih pripomočkov, ne knjig in tudi ne izkustev. Oba s tajnikom sva bila novince in lahko si mislite, s kakšnim težavam sva se morala boriti. Tajnik je imel dobro voljo in se je kmalu precej izvežbal. Zadovoljno je bilo z njim okrajno načelstvo, pa tudi vojni referent ga je kmalu uvedel v vojaške posle. Bil sem zadovoljen s tajnikom in ker je bil pošten in zanesljiv, mu je občinski odbor zaupal tudi blagajno. Blagajna in vojaški posli dajo županom največ skrbi. Pred nedavnim pa je bil poklican v vojaško službo in primoran sem bil iskati drugega tajnika. Dobil sem ga, toda kakšna sprememba! Lahkomišljen je in površen in če mu nisem vedno za petami, pa je nered v pisarni, odgovornost za vse pa leži na meni. Povem vam, ne bo prej v podeželskih občinah reda, dokler ne bomo imeli dobrih in zanesljivih tajnikov, ki bodo svoji nalogi kos. Nujno bi bilo potrebno, da bi se priredili tečaji za občinske tajnike, kjer bi se naučili vsega, kar rabijo v službi. Nikdar nisem brez skrbi v pisarni in zdaj šele prav uvidim resničnost besed, ki sem jih slišal na županskem tečaju: Tajnik je duša urada in desna roka župana! Dajte nam dobrih tajnikov in nihče se ne bo branil prevzeti težko in odgovorno službo podeželskega župana.

S. A. v S.

Jz upravnega sodstva

Pravica občin do pobiranja stojnine (in taks vobče).

Občinski odbor občine L. je zavrnil ugovor stranke A. (družbe z o. z.) proti plačilnemu nalogu te občine, s katerim je bilo družbi naloženo plačilo 2000 din stojnine za dva avtobusa.

V ugovoru proti plačilnemu nalogu in v pritožbi proti odločbi občinskega odbora je navedla družba, da res pristaja z dvema avtobusoma pred kolo-dvorom v L., toda ne na občinskem svetu. Iz tega razloga po mnenju družbe občina ne bi smela pobirati »stojnine« (takse za uporabo občinskega sveta). Če že hoče občina pobirati takso od avtobusov, bi jo smela pobirati le kot takso na obratovanje z avtobusi, toda iz tega naslova plačila takse ni zahtevala.

Sresko načelstvo v R. je pritožbo kot neutemeljeno zavrnilo s tole obrazložitvijo:

Za pokritje svojih potreb morejo občine med drugim uvajati tudi takse. Taksa pa je stranki enostransko naložena dajatev, brez kaknega povračila ali njej izkazane usluge, torej ne pomeni plačila za uslugo, ki bi jo bilo samoupravno oblastvo, ki takso nalaga, stranki izkazalo (v danem primeru plačila za uporabo občinskega sveta).

Uvedbo omenjene takse (stojnine) je odobrilo oblastvo, ki odobrava tudi občinski proračun, t. j. kraljevska banska uprava v Ljubljani. V odobritvenem odloku pa je rečeno, da se smejo za kritje občinskih potrebščin pobirati tudi takse, med katere je uvrščena tudi stojnina. Ni pa v odloku rečeno, da se sme pobirati stojnina samo od avtobusov, ki pristajajo na občinskem svetu, iz česar logično sledi, da se sme ta taksa pobirati od vseh avtobusov, ki pristajajo (stoje, imajo svoje stojišče) na področju občine.

Tožeča stranka je proti tej občini pravočasno vložila tožbo na upravno sodišče. V tožbi navaja, da oskrbuje osebni avtobusni promet med železniško

postajo L. in krajem B., in sicer tako, da vrši ta promet po banovinski cesti in po železniški dovozni cesti. Le-ta dovozna cesta je na zakonit način proglášena za samoupravno cesto, tako zvano železniško dovozno cesto. Ob koncu navedene ceste pred postajnim poslopjem se ustavljajo avtobusi družbe, ki vozijo potnike. Na tej cesti je bilo odredilo sresko načelstvo s pristankom direktije državnih železnic prostor za postajanje avtobusov.

Predmetna cesta torej ni občinska, temveč banovinska cesta in se upira vsakemu pravnemu čutu, da bi mogla občina predpisovati stojnino za cesto, s katero ona ne razpolaga in tudi ni njena last. Če bi se ta avtobusni promet vršil po občinski cesti, bi mogla občina družbi naložiti izredni cestni prispevek, ki bi ga seveda morala družba plačati; ne more pa zato pobirati kake stojnine.

Upravno sodišče je z razsodbo z dne 9. marca 1957 opr. št. A 17/57 tožbi ugodilo in odločbo sreskega načelstva razveljavilo, in sicer iz sledečih razlogov:

Dejansko stanje kakor ga navaja v tožbi tožeča stranka, toženo oblastvo in soudeležena občina L. ne osporavata. Gre tedaj le za rešitev vprašanja, ali je kraljevska banska uprava v Ljubljani kot oblastvo, ki je po zakonu bilo pristojno odobriti proračun imenovane občine, smelo istočasno odobriti tudi uvedbo omenjene takse, tako zvane stojnine.

Takse v smislu § 95. zakona o občinah so javnopravne dajatve, ki jih pobira občina od poedincev za storitve ali dajatve individualnega značaja, ki jih občina nudi v javnem interesu, a poedinec ukorišča zaradi osebnega interesa. Taksa ni davek v pravem pomenu besede; davek se plačuje za splošne koristi, ki jih ima poedinec od občine, taksa pa se odmeri poedincu za specialno, v naprej določeno protiuslugo občine. Ta protiusluga mora biti v naprej določena in označena, kajti sicer bi ne bilo mogoče ločiti taks od pravih davkov in davščin.

V našem primeru je banska uprava dovolila občini L. pobirati takso za postajanje tujih avtomobilov pred kolodvorom v tej občini. Ta prostor je javna cesta, ki pa po neosporavani trditvi tožeče stranke ni občinska, temveč banovinska javna imovina. Občina tedaj ne more izkazati vnaprej določene protidajatve za pobiranje te takse, iz česar izvira, da v našem primeru sploh ne gre za takso, temveč za davek. Ker pa občine po § 95. zakona o občinah razen trošarin (in taks) ne morejo uvajati novih davkov, ne posrednih in enako tudi ne neposrednih, je kraljevska banska uprava nepravilno in v nasprotju z zakonskimi predpisi odobrila pobiranje predmetne takse, ki ni taksa, temveč nedopustna davščina.

Zaradi navedenih razlogov v zakonu ni osnovana ne izpodbijana odločba, kakor tudi ne odločba občine L., s katero se je tožeči stranki predpisala taksa - stojnina v znesku 2000 din.

Povračilo plačane občinske trošarine; pristojnost za odločanje.

B. J. je plačal pri odseku finančne kontrole občinsko trošarino za 7 l likerja 55 din in za 10 l pelinkovca 50 din. Ker občina po njegovem mnenju ni bila upravičena pobirati od navedenih pijač več kot 5 din od hektolitrske stopnje, je zahteval povračilo preveč plačane občinske trošarine, kateri zahtevek pa je bil zavržen. Proti tej zavržitvi se je pritožil na kraljevsko bansko upravo v Ljubljani, ki je pritožbo oziroma prošnjo zavrnila zaradi neosnovanosti, ker da občina po odobrenem proračunu pobira občinsko trošarino na liker, rum, konjak itd. po 5 din od litra in ne po 5 din od hektolitrske stopnje.

Proti tej odločbi je B. J. pravočasno vložil tožbo na upravno sodišče, ki pa je tožbo z odločbo z dne 29. januarja 1957 opr. št. A 224/8 zavrnilo kot nedopustno. V svoji utemeljitvi pravi upravno sodišče med drugim, da o povračilu občinske trošarine ne odloča kraljevska banska uprava, temveč ono oblastvo, ki je pobralo trošarino, v predmetnem primeru tedaj občina. Pritožbe proti odločbam občine pa ne gredo na kraljevsko bansko upravo (kolikor le-ta po zakonu ni neposredno nadzorno oblastvo, odnosno kolikor pritožbeno oblastvo ni z izrecnimi zakonskimi predpisi določeno), temveč na sresko načelstvo.

Razrešitev občinskega odbornika zaradi dobaviteljstva.

D. K., odbornik občine L., je bil od banske uprave razrešen zaradi občinskega dobaviteljstva, ker se je ugotovilo, da je kot občinski odbornik občine L. dobavil tej občini železno blagajno za znesek 1500 din.

Zoper to odločbo je D. K. vložil pritožbo, v kateri uveljavlja, da se ta dobava ne more smatrati za občinsko dobaviteljstvo, ker da zahteva ta pojem nekaj trajnega ali vsaj nekaj se vračajočega.

Upravno sodišče je z odločbo z dne 10. novembra 1936 št. R. 81/36 pritožbo zavrnilo, in sicer iz naslednjih razlogov:

Dobaviteljstvo v smislu § 28., točka 4. zakona o občinah je vsaka storitev ali dajatev, izvršena po občinskem odborniku v pridobitnem namenu, to je zaradi pričakovanega dobička.

Iz predmeta in njegove vrednosti se pa vidi, da gre tu za tak posel. Pritožitelj pa sam v svoji pritožbi ni mogel navesti okolnosti, iz katere bi izhajalo, da se ta dobava ni izvršila v pridobitnem namenu.

Iz teh razlogov se je morala pritožba zavrniti kot neutemeljena.

Uprašanja in odgovori

40. Občinski uslužbenci; njih položaj pri spajanju občin.

Naša občina je bila združena s sosedno občino. — Kako se bo izvršil prevzem obč. uslužbencev in kakšen položaj bodo imeli uslužbenci naše občine v novi občini? Imamo nov odobren statut in so uslužbenci že prevedeni. — Obč. S.

Odgovor: Z združitvijo dveh ali več občin v eno občino prevzame nova občina vse pravice in dolžnosti starih občin. Nova občina mora torej prevzeti tudi vse uslužbence starih občin in to v svojstvu, kot so ga imeli uslužbenci v starih občinah. Uslužbenec, ki so si na veljaven način pridobili stalnost (pragmatično ali pogodbeno), bo morala nova občina še nadalje obdržati v občinski službi, dočim bo začasne uslužbenec (pragmatične in pogodbene) lahko odpustila iz obč. službe, upoštevaje pri tem veljavne določbe uredbe o obč. uslužbencih, obč. statutih, namestitvenih dekretov in pogodb. Statuti o obč. uslužbencih, ki veljajo sedaj v poedinah občinah, ne prestanjejo veljati že z združitvijo občin, marveč ostanejo v veljavi do odobritve statuta nove občine, ki ga bo moral sestaviti odbor združene občine. — Pri sestavi statuta se bodo morale upoštevati pridobljene pravice poedinah uslužbencev. Za stalne uslužbenec bo moral obč. odbor sistemizirati ustrezna pragmatična mesta in uslužbenec na ta mesta prevesti, ne glede na kvalifikacijo.

41. Občinski uslužbenci; prejemki pragmatičnega obč. tajnika.

Po prejšnjem statutu je imel tajnik osnovno plačo 750 din ter osebno doklado 500 din. Razen tega mu je obč. odbor priznal povišice 50 din mesečno za vsaka tri leta službe, tako da so znašali skupni mesečni prejemki 1550 din. V novem obč. statutu pa znaša osnovna plača 800 din, osebna doklada pa 300 din. — Tajnik je takoj po prvem aprilu zahteval osnovno plačo, osebno doklado in povišice po novem statutu in smo mu to tudi izplačali. Po določbah uredbe o obč. uslužbencih in našega statuta ne sme prevedeni uslužbenec dobiti nižjih prejemkov kot jih je imel prej, a mi želimo, da bi tudi višjih ne imel. — Ali lahko znižamo osebno doklado na 250 din? — Obč. R.

Odgovor: Ker je osebna doklada v obč. statutu višja od minimalne doklade, določene v čl. 47. uredbe o občinskih uslužbencih, jo obč. odbor z izpremembo statuta lahko zniža. O izpremembi statuta mora sklepati občinski odbor v svoji seji, nakar predložite statut banu zaradi odobritve izpremembe.

Službeni prejemki po novem obč. statutu pripadajo prevedenim uslužbencem od dneva odobritve statuta po banu, oziroma pri izpremembi statuta od dneva odobritve izpremembe.

42. Žive meje ob občinskih cestah.

Ali je mogoče zahtevati odstranitev živih mej ob občinski cesti?

Odgovor: Za presojo tega je merodajno določilo čl. 2 uredbe o zaščiti javnih cest in varnosti prometa na njih, po katerem se ne smejo bliže kot 1 m od ceste postavljati ograje. Napravite vlogo na okrajno načelstvo s pojasnilom in s prošnjo, da mejaša pozove pod grožnjo kazni iz čl. 36 iste uredbe, da odstrani živo mejo. Ako bo mejaš trdil, da je ograja (meja) na njegovem svetu, odnosno da je priposestvoval cestni svet, ga opozorite na § 9 zak. o nedržavnih cestah, po katerem se občinske ceste ne smejo odvezovati ali obremenjevati po zasebnem pravu. Torej je priposestovanje izključeno! Brez posredovanja okr. načelstva bo težko šlo, ako mejaš noče mirno, brez kazni pristati na razširjenje ceste do prave, prvotne širine cestišča.

43. Župan in železniško-policijski predpisi.

Ali sme župan na kolodvorski peron brez peronske vstopnice? Obč. L.

Odgovor: Po § 17 zakona o železnicah javnega prometa z dne 23. junija 1930 (»Službeni list« št. 170/27) imajo, in sicer brez posebnega odobrenja, pristop do železniških zgradb na odprti progi in do postajnih zgradb med drugimi tudi »uslužbenci, ki vršijo uradne posle v imenu države, zlasti: državni tožilci, sodni in policijski uslužbenci«. Med te »uslužbence« spada po našem mnenju brez dvoma tudi župan. Župan je šef krajevne policije, ki jo vrši občina v prenesenem, od države naloženem delokrogu (§ 77 zakona o občinah). On je neposredni izvrševalec tudi ostalih poslov, kjer deluje občina kot pomočnica državne uprave (§ 79), skratka, on je pomožni organ državne uprave v večini njenih krajevnih poslov. Tudi železniški »saobračajni pravilnik«, ki vsebuje interne predpise železniške uprave, pušča policijskim organom prost dostop do železniških zgradb. Pojm uslužbenca je treba vzeti širše ter prišteti tudi častne uslužbence (občinske častne organe), ker tukaj ne gre za razmerje napram občini, temveč za funkcijo, ki jo dotičnik v javnosti opravlja. — Naprosite postajenačelnika, da izda podrejenemu osebjem primerno navodilo. Ako bi vam delal težave, sporočite to »Županski zvezi« zaradi intervencije pri železniški direkciji. — Župan mora seveda vedno imeti pri sebi legitimacijo, s katero se more napram železniškemu organu vsak čas izkazati.

44. Shranjevanje zarubljenih predmetov.

Ali sme sodišče odrediti hrambo zarubljenih predmetov pri občinskem uradu brez pristanka občine?

Odgovor: Niti stari niti novi izvršilni postopnik tega ne predvidevata. Pa tudi sodni poslovnik in instrukcije za izvršilne organe tega ne odredajo. Po § 406 sod. poslovnika je sicer prepuščeno izvršilnemu organu, da določi hranitelja, če je sodišče hrambo odredilo in če je naknadno tudi hranitelja odobrilo, vendar je tu mišljeno očitno, da hranitelj na hrambo pristane in da je ta hramba po sodišču naknadno odobrena. Po našem mnenju ne more občine sodišče ozir. izvršilni organ prisiliti, da bi v interesu privatnih strank hranila zarubljene predmete. Zato opozorite sodišče, da se je hramba izvršila brez vašega pristanka in to celo brez dovoljenja sodišča v nočnem času. O tem naj sodišče obvesti upnika, v čigar prid se je hramba izvršila, s pozivom, da odstrani hranjene predmete. Ako se upnik temu ne bi odzval, imate proti njemu po tuk. mnenju tožbo na odstranitev teh predmetov, ker se hranijo v njegovem interesu in na njegov predlog, niste pa z njim sklenili hrambene ali najemne (zakupne) pogodbe.

45. *Prevedba občinskega tajnika.*

Pri občini N. sem nameščen kot tajnik od leta 1935. Pred tem časom sem bil devet let v državni službi. Občinski odbor želi, da ostanem še nadalje v občinski službi, vendar me noče prevesti in mi noče priznati stalnosti, ampak hoče, da ostanem še nadalje začasen uslužbenec. V novem občinskem statutu je sistemizirano pragmatično tajnikovo mesto. — Prosim pojasnila, kakšne pravice imam napram občini?

Odgovor: Občinski odbor mora v treh mesecih po odobritvi novega statuta sklepati o Vaši prevedbi, ne da bi Vi za to prosili. Če Vas občinski odbor hoče še nadalje obdržati kot tajnika, Vas mora prevesti na pragmatično tajniško mesto; kajti po določbah uredbe o občinskih uslužbencih morajo biti vsi upravni uslužbenci na glavnih službenih mestih pragmatični. S prevedbo pridobite, ker imate več kot tri leta občinske službe, stalnost. — Občinski odbor Vas pa lahko postavi tudi na kako nižje službeno mesto, če je v občinskem statutu tako mesto sistemizirano, ali pa Vas lahko odpusti iz občinske službe, upošteva je pri tem veljavne določbe o odpovedi službe. V tem primeru mora občina postaviti novega kvalificiranega pragmatičnega tajnika. — Pravice do prevedbe pa nimate, ker si niste pridobili stalnosti pred uveljavljenjem nove uredbe o občinskih uslužbencih.

46. *Delo tajnika ob nedeljah in praznikih.*

Člani občinske uprave in občinskega odbora zahtevajo, da se vršijo seje ob nedeljah in praznikih. Ali more občina prisiliti občinskega tajnika, da prisostvuje kot zapisnikar sejam ob nedeljah in praznikih? — Tajnik, ki je hkrati blagajnik, je z delom preobložen in dela med tednom 10 do 12 ur dnevno. Za nadurno delo ne zahteva odškodnine.

Odgovor: Na poziv starešine urada (župana) mora biti uslužbenec, če to zahteva korist službe, v službi tudi preko časa, ki je določen za uradne ure. Vodstvo sejnega zapisnika je redoma delo tajnika in zaradi tega mora tajnik prisostvovati sejam uprave in odbora, naj se vrše kadarkoli. — Če tajnik zaradi prezaposlenosti ne zmore vsega pisarniškega dela, namestite kako pomožno pisarniško moč (kot dnevničarja), ki bo tajniku v pomoč. — Za delo izven uradnih ur pripada uslužbencu posebna nagrada le, če je določena v občinskem statutu, oziroma v službeni pogodbi, če je uslužbenec še pogodben.

47. *Domovinstvo pri izpremembah občinskega ozemlja.*

Kako je z domovinstvom na podlagi 10 letnega bivanja v primeru prekomasacije (ukinitve) občine?

Odgovor: Novi zakon o občinah o tem nima določila. Državni svet se je pa glede veljavnosti avstr. zakonov iz l. 1863 in 1896 postavil dvakrat na različno stališče, zadnjikrat, da subsidiarno še veljajo. Tudi banska uprava v svoji praksi stoji na tem slednjem stališču. Glede na to bo treba primer presojati analogno §§ 3, 4 zakona od 3. dec. 1863. l. v zvezi s § 17 (zadnji odstavek) zakona o občinah, kjer je poudarjeno, da mora biti desetletno bivanje v isti občini. Občina se dejansko pač ne more ukiniti, ampak le pregrupirati (prekomasirati) ali spojiti z drugo občino. Ako je bila oseba, katere domovinstvo je sporno, član ene pregrupiranih občin, sledi ta oseba v članstvu oni občini, kamor je bil dodeljen tisti del domovinske občine, na katerem je ta oseba ob pregrupaciji stanovala ozir. poslednjič stanovala pred pregrupacijo. — Ako pa ni bila ta oseba član nobene pregrupiranih občin in je 10 let bivala na področju sedanje občine nepretrgoma, je član te občine. Pri izrazu ista občina (§ 17 zak o obč.) ne gre torej za ime občine, ampak za isti teritorij občine, ker se po teritoriju ravna tudi domovinstvo ob pregrupacijah. S pregrupacijo občin se torej ne prekinja rok desetletnega bivanja; merodajno je le, da je oseba na področju sedanje občine bivala 10 let.

48. Domovinstvo; zadržki priposestevovanja.

Ali vpliva na pridobitev domovinstva na podlagi 10 letnega bivanja, ako oseba ni bila prijavljena za bivanje pri občini, ako je nesposobna za pridobitno delo in ako je stanovala le po zidanicah in hlevih?

Odgovor: Ne! Zakon o občinah pogoja prijave za bivanje pri občini za pridobitev domovinstva na podlagi 10 letnega bivanja (§ 17/4 z. o.) ne zahteva in ga zato tudi praksa ni uvedla kot pogoj praeter legem. Tudi ni taka oseba dolžna se sama prijaviti, ampak gospodar, lastnik hiše, kjer je taka oseba bila nastanjena, in je ta kazniv, če tega ni storil (§§ 4, 29 uredbe o prijavljanju prebivalstva, »Sl. l.« od 19. II. 1950, št. 32). Le stanovalci po duplinah, kočah in provizornih stanovanjih so se dolžni sami prijaviti, kar pa skoro ne pride v poštev. Tudi nesposobnost za pridobitno delo je za pridobitev članstva po 10 letnem bivanju neupoštevna, ker je ta pogoj za tako pridobitev članstva (10 let) v zakonu (§ 17/4 o. z.) izrecno izpuščen in je ravno v tem razlika med pridobitvijo članstva na podlagi pet- in na podlagi desetletnega bivanja. Torej tudi berače, če so res stalno in svojevolično 10 let v občini, je treba smatrati za člane občine. — Kje v občini kdo biva, je povsem nevažno; glavno je, da je res bival 10 let na področju občine nepretrgoma in prostovoljno.

49. Veljavnost gradbenopravnih predpisov.

Ali je stavbni red za bivšo Kranjsko od 25. oktobra 1875 še v veljavi?

Odgovor: V § 127 gradbenega zakona je predvideno, da bo ban izdal pravilnike, s katerimi bo regulirano gradbeno postopanje (izdaja gradbenih in uporabnih dovoljenj) in osnovna načela ter predpisi za gradbe na vaseh. Ti pravilniki še niso izdani. Zato veljajo za vasi še nadalje doseđani gradbeni predpisi (§ 158/2 gradb. zakona) in tudi seveda stavbni red za Kranjsko iz l. 1875, kolikor se ta uporablja tudi za vaše zgradbe. To je v kranjskem stavbnem redu izrecno predpisano. Ker je kranj. stavbni red že davno pošel, naj si občine zakonik medsebojno izposojajo.

Postopanje po I. delu gradbenega zakona vaškim občinam ni dovoljeno; le kolikor ne bi bilo kaj urejeno s stavbnim redom, je dopustno subsidiarno uporabljati analogne predpise gradbenega zakona. Pri tem je paziti, da se ne bo zahtevalo od strank kaj več, kot določa stavbni red. Na primer stavbni red za Kranjsko glede vasi ne določa prav nikjer, koliko mora biti zgradba oddaljena od druge zgradbe; zato se ne sme odkloniti izdaja gradbenega dovoljenja, češ da predpisuje novi gradbeni zakon oddaljenost 4 metrov od sosedne gradbe (gl. § 14/5 gradb. zak.). — Pripominja se, da je minister za gradbe izdal že pravilnik za izdelovanje regulacijskih načrtov in splošna navodila za sestavo uredbe za izvajanje regulacijskih načrtov in gradbenega pravilnika (S. l. od 25. II. 1953, št. 16/115), kar vse pa velja le za mesta in trge (gl. § 3 gradb. zak.). Banova navodila za gradbene pravilnike še niso izšla. Gradbene pravilnike, kot jih ima v mislih § 84/4 gradb. zak., bo morala imeti vsaka mestna in trška občina (§ 3/1, 2 gradb. zak.).

50. Stalnost občinskega tajnika.

Občinski tajnik je bil sprejet v službo kot uradniški pripravnik l. 1935. Pred to nastavitvijo je vršil tajniške posle kot dnevničar. Ob nastavitvi je občina izstavila tajniku dekret, kjer je med drugim določeno, da se v pripravljalno dobo všteje tudi dnevničarska služba. Na ta način je tajnik že dovršil triletno pripravljalno dobo. — Ali si je ta uslužbenec že pridobil stalnost?

Odgovor: Tajnik bo dovršil pripravljalno dobo šele leta 1938, kajti dnevničarska služba se ne more všteti v pripravljalno dobo, in o tem, kakor je razvidno iz prepisa sejnega zapisnika občinskega odbora, ki ste ga predložili, občinski odbor sploh sklepal ni. Tajnik pa si stalnosti ni še pridobil tudi iz razloga, ker še ni dovršil tečaja po § 91 zakona o občinah in položil predpisanega izpita, kar je pogoj za pridobitev stalnosti.

Malo je občin, ki imajo svoje poslovanje podrobno urejeno s pravilniki in poslovniki. Prinašamo v naslednjem vzorec občinskega pravilnika, ki ureja potnine obč. uslužbencev. Vzorec, ki ga je sestavil obč. tajnik A. T., je za podeželske občine prav primeren.

Občinski odbor občine je v svoji seji dne 193.. glede na določilo člena 35. uredbe o občinskih uslužbencih (»Službeni list kralj. banske uprave dravske banovine« št. 477/61 z dne 29. julija 1936) sklenil naslednji

PRAVILNIK

o povračilu potnih stroškov uslužbencev občine...

Člen 1.

Občinskemu uslužbencu, ki potuje po pristojnem nalogu, da opravi služben posel, dalj ko 2 km od kraja svojega službenega sedeža, pripada iz občinske blagajne dnevnic in povračilo ostalih stroškov po odredbah tega pravilnika.

Člen 2.

Za službeni kraj je smatrati kraj, v katerem je sedež občinskega urada.

Člen 3.

Službeno potovanje odredi predsednik občine po sklepu občinskega odbora ali po nalogu nadzornega odlastva, če službenega posla ni mogoče opraviti na drug način.

Za več službenih poslov, ki se dajo opraviti istočasno, je odrediti eno službeno potovanje.

V nujnih primerih, ali kadar to zahteva javni interes, sme odrediti predsednik občine službeno potovanje po lastnem preudarku.

V odredbi službenega potovanja se mora označiti namen, trajanje, smer in način potovanja.

Člen 4.

Službeno potovanje se mora opraviti na način, ki je za občinsko blagajno najcenejši. Dražji način potovanja se sme odobriti samo, če je promet prekinjen, kar se mora odrediti v odredbi službenega potovanja.

Člen 5.

Službeno potovanje se mora opraviti neprekinjeno. Ako se potovanje prekine zaradi odmora ali prenočišča, se dnevnic sorazmerno zniža, odnosno se čas odmora ali prenočišča ne računa v odmero dnevnic.

Člen 6.

Za čas službenega potovanja v mejah kraljevine Jugoslavije pripada tale dnevnic:

- a) uradnikom s fakultetno izobrazbo Din.....
- b) uradnikom s popolno srednjo šolo z zaključnim izpitom Din.....
- c) uradnikom s 4 razredi srednje ali njej enake strokovne šole Din.....
- č) ostalim občinskim uslužbencem na pomožnih službenih mestih z nižjo šolsko izobrazbo Din.....

Člen 7.

Dnevnic se znižuje po 15 dneh, prebitih v enem kraju, za četrtno, po 30 dneh za polovico.

Ob izrednih razmerah sme občinski odbor odobriti dnevnic v popolnem znesku ne glede na to, koliko časa se mudi uslužbenec v enem kraju. Na isti način in iz istih razlogov se sme ta dnevnic za eno četrtno zvišati.

Uslužbencu, ki med službenim potovanjem tako oboli, da ne more opravljati službe, pripada ustrezna dnevnic, dokler bolezen traja, razen časa, ki ga prebije na zdravljenju v javni bolnišnici. Da ne more opravljati službe zaradi bolezni, dokaže uslužbenec s potrdilom državnega ali samoupravnega zdravnika.

Člen 8.

Čas za dnevnic se računa od ure odhoda do ure povratka. Za čas, prebit na službenem potovanju od 12 do 24 ur, pripada celotna dnevnic, od 6 do 12 ur polovica dnevnic, od 3 do 6 ur četrtnina dnevnic.

Pri potovanjih po železnici se smatra za uro odhoda in uro povratka ena ura (pol ure) pred odhodom odnosno po prihodu vlaka.

Člen 9.

Za službena potovanja po železnici pripada povračilo za vozovnico II. razreda uradnikom, vsem ostalim uslužbencem pa III. razred.

Uslužbencu, ki ima pravico do brezplačne vožnje na kakršnikoli podstavi, ne pripada povračilo za osebni prevoz. Uslužbencu, ki ima pravico do znižane vožnje, pripada povračilo za znižano vrednost vozovnice, ne glede na to, ali je ugodnost znižane ali proste vožnje ukoristil ali ne.

Vrsto vlaka, ki ga uslužbenec sme uporabiti za službeno potovanje, določi v odredbi o službenem potovanju predsednik občine, upošteva najmanj službenega posla, ki ga ima uslužbenec opraviti.

Istotako kot za vožnjo po železnici ima uslužbenec pravico do povračila vozovnice za vožnjo z avtobusom, kjer ni železniškega prometa.

Člen 10.

Na razdaljah, na katerih ni železniškega ali rednega avtobusnega prometa, ali kjer imata železnica ali avtobus za opravitev službenega posla neugodne zveze, pripada povračilo za prevoz po km, in sicer po Din..... za vsak kilometer.

Razdaljo v kilometrih ugotovi predsednik občine v odredbi službenega potovanja.

Ulomki pod 1 km se računajo kot cel kilometer.

Člen 11.

Če je imel uslužbenec ob opravljanju službenega posla izredne stroške, ki s tem pravilnikom niso določeni, pa so bili potrebni zaradi uspešne izvršitve poverjenega posla, mu pripada povračilo po predloženem dokazu.

Člen 12.

Potni stroški se uslužbencu izplačajo takoj po izvršenem službenem potovanju, čim predsednik občine na odredbi službenega potovanja potrdi izvršitev potovanja odnosno posla.

Na račun potnih stroškov se sme izplačati pred izvršenim potovanjem po približnem izračunu znesek do dveh tretjin skupne vsote.

Člen 13.

Z uslužbenci, ki večkrat ali redno opravljajo službene posle zunaj sedeža občine, lahko občinski odbor potne stroške za eno proračunsko leto pavšalira. To pavšaliranje mora biti razvidno iz sejnega zapisnika.

Člen 14.

Ta pravilnik stopi v veljavo, čim ga odobri ban.

V dne 195..

Tajnik:

Predsednik:

Občinski uslužbenec

GLASILO ZVEZE POKRAJINSKIH OBČINSKIH USLUŽBENCEV

Jp. V.

ALI POTREBUJE OBČINA KVALIFICIRANEGA USLUŽBENCA?

V pretežni večini so doslej v naših občinah opravljale posle občinskega uslužbenca osebe brez strokovne izobrazbe; le hrvaške in bivše madžarske občine so že v prejšnjih časih imele kvalificirano osebje. Slovenija v mnogih stvareh sicer prednjači, toda slovenske občine niso bile baš najboljše urejene. Administrativne posle v naših občinah so vodili ljudje, ki so povsem slučajno zašli v občinsko službo in jo opravljali kot postranski poklic, ali pa z namenom, da si čimprej poiščejo »kaj boljšega«. Zato najdemo povsod tajnike, ki so upokojeni orožniki, bivši trgovski ali obrtni pomočniki itd., ki pač razumejo posel, katerega so se izučili, ne morejo pa biti taki občinski tajniki, kakor to danes zahteva težka občinska služba. Zato poslovanje naših občin toliko časa ne bo zadovoljilo državnih oblastev, dokler ne bodo nameščeni res visoko kvalificirani občinski uradniki. Od vsakega državnega ali banovinskega uslužbenca se zahteva poleg šol še strokovni izpit, a vendar delo teh uslužbencev ni tako mnogostransko kot je posel občinskega uradnika. Običajno vrši v državnih uradih en uradnik neprestano le enovrstni posel in le slučaj ali izredna potreba ga prideli drugam. Občinski uradnik pa ima tako mnogostranske posle, da je ni stroke, iz katere bi on ne imel opravka. Državna oblast sicer vedno bolj uvideva, da je dobro urejena občinska pisarna temelj in pogoj nemotenega poslovanja državne uprave, in zato danes zahteva od občin, da nameščajo strokovno kvalificirano osebje. Vendar tudi v tem pogledu zahteva državna oblast še vse premalo. Dokler naše občine ne bodo imele osebja z višjo kvalifikacijo kakor državna oblastva, toliko časa je nemogoče zahtevati od občinske pisarne dobro delo.

Vsak državni uslužbenec mora do podrobnosti poznati svoj posel. Finančni uradnik mora poznati vso finančno zakonodajo, upravni uradnik upravno zakonodajo, eden ali drugi pa ima manj pregleda še o poslih druge stroke. Kako pa naj občinski uradnik dobro vrši svoj posel, ako ni podkovan v celokupni zakonodaji, ko vendar ni panoge državne administracije in gospodarstva, s katero bi on ne imel posla? Ni ga niti enega državnega urada, ki bi ne zahteval od občine sodelovanja! Smatram, da bi se zato baš od občinskega uradnika moralo zahtevati več strokovnega znanja, kakor od kateregakoli drugega uradnika.

Kvalificiran občinski uradnik in pomožni uslužbenec ni samo v interesu dobre državne uprave, ampak tudi v interesu občine in občanov. Kdo naj preprostemu občanu, ki ne razume davčne položnice, raztolmači odmero davkov, doklad in stroškov? Kdo naj njemu pojasni vsebino oblastvenih odlokov, katerih povprečni ljudje kljub vsej pismenosti ne razumejo? Na koga naj se preprost občan obrne, ko želi nasvet v upravnih, davčnih in drugih zadevah? Župnik v fari ne bo mogel tu svetovati, ker je njegov delokrog drugačen in ker nima pripomočkov v pisarni, da bi sledil novim zakonom, uredbam in naredbam; saj bi potreboval celo knjižnico, katero pa občina mora imeti! Advokat ne more dati nasveta brezplačno in povrh tega advokati sami iščejo podatkov baš pri samih uradih. Okrajno načelstvo je daleč, pot do njega stane denar, občani tudi neradi hodijo po tujih pisarnah. Koliko nepotrebnih govoric in kritike povzročajo ukrepi državnih oblastev, ker manjka v občini ljudi, da bi narodu razložili pomen in vzroke odredb. Vse trdote oblastvenih odločb bi bile ublažene, če bi v občini bil nekdo, ki bi ljudem sproti razlagal uradne ukrepe. Časopisi tu ne pomagajo nič, ker ima le majhen odstotek ljudi na deželi čas in denar za liste. Z nekaj izjemami pa imamo v Sloveniji le podeželske občine. Časopisi tudi ne prinašajo vsega, kar oblast za vsak okraj odredi; mnogo je tudi odredb, ki niso za javnost, ampak le za posameznika. Župani in odborniki v občini običajno ne morejo slediti zakonodaji, tudi so

oni kot prizadete stranke in davkoplačevalci manj objektivni za presojo odredb, medtem ko je občinski uradnik samo uslužbenec, ki mora skušati najti lepo sredino med oblastveno zahtevo in prizadeto stranko, da ustreže po možnosti obema. Ne predstavljam si občinskega uradnika na deželi kot »zakotnega pisarja«, ki naj posega v posle odvetnikov, notarjev itd., ampak naj bi bil občinski uradnik ona oseba v občini, na katero bi se vsak občan vedno mogel z zaupanjem obrniti v prepričanju, da dobi dobro premišljen, objektivni in seveda brezplačen nasvet. Tak mož pa more biti samo visoko naobražen občinski uradnik, ki naj bi bil tudi tako honoriran, da bo materialno neodvisen. Bojazen županov, da jim bo tak tajnik »zrasel preko glave«, ni upravičena, ker je z zakonom županu itak zavarovana pravica, da je najvišji šef le on.

Najbolj oddaljena enota državne uprave, ki pa je temelj in pogoj dobre uprave, je imela doslej najslabše kvalificirano osebje. In če je temelj slab... Grešilo se je, ker se že z občinskim zakonom ni odredila minimalna kvalifikacija občinskih uslužbencev. Tudi strah, da bo visoko kvalificiran uradnik zahteval previsoko plačo, ni utemeljen; saj bi se prejemki lahko izenačili z državnimi. Da pa so plače državnih uradnikov zelo skromne, je jasno. Take izdatke bi naše občine že zmogle. Občinski uradnik bi s svojim delom občini toliko koristil, da bo njegova plača tudi res zaslužena.

Toda ne samo uradništvo občine naj bi bilo kvalificirano, ampak tudi pomožni uslužbenci bi morali imeti najmanj enako strokovno usposobljenost kakor državni uslužbenci. Zakaj so danes občinski gozdovi »gmajne«? Zakaj so občinske ceste najslabše? Zakaj je pomožni občinski uslužbenec preziran? Zakaj so poizvedbe pomanjkljive, izvršilno postopanje netočno in nepravilno? Samo zato, ker pomožni občinski uslužbenci največkrat niso kvalificirani in povrh tako mizerno plačani, da se ne brigajo za svoje delo oziroma ga ne razumejo.

Vem, da bom med stanovskimi tovariši zaradi teh izvajanj naletel na odpor; toda trditve sem pripravljen zagovarjati pred vsakim forumom, ker so pač resnične.

Le strokovno kvalificirano osebje bo zadovoljilo državno upravo, občine in občane, in le strokovno usposobljeno osebje bo lahko dvignilo svoj glas za izboljšanje družabnega in materialnega položaja občinskega uslužbenstva.

Mnogo dela Vam bo
prihranil in vsake
zadrede iz zamotane
komasacije občin
Vas borešil priročnik

OBČINE

DRAVSKE BANOVINE

(Izdala in založila „Županska zveza“)

Dal Vam bo najboljši pregled stanja naših
občin od leta 1932 pa do danes.

Naroča se pri
Županski zvezi
v Ljubljani.

Cena Din 40.—

Priporočamo ga vsem državnim in samo-
upravnim uradom in zavodom, odvetnikom,
notarjem, gospodarstvenikom in sploh vsa-
kemu, ki ima z občinami opraviti.

Imenik občinskih uslužbencev.

(Nadaljevanje.)

Okraj Kranj

Občina Preddvor:

Nič Maks, delovodja, r. 1896., prgm., usl. 1935.

Mibi Florjan, sluga, r. 1891, pg. usl. 1930.

Občina Sv. Ana:

Čarman Herman, r. 1894., prgm., prvd., usl. 1915.

Občina Sp. Besnica:

Tomaževič Anton, delovodja, roj. 1906., prgm., prvd., usl. 1928.

Brenkuš Anton, sluga in cestar, r. 1899., pg. usl. 1935.

Okraj Škofja Loka

Občina Zminec:

Jercog Ludvik, delovodja, r. 1898., prgm., prvd., usl. 1935.

Oman Alojz, občinski sluga, r. 1907., prgm., usl. 1931.

Občina Škofja Loka:

Plantarič Stojan, pripr., delovodja, usl. 1937.

Občina Stara Loka:

Hostnik Anton, obč. delovodja, r. 1894., prgm., prvd., usl. 1928.

Krajnik Jožef, služitelj, r. 1903., pg. prvd., usl. 1932.

Občina Železniki:

Košmelj Marica, obč. delov., r. 1907., prgm., prvd., usl. 1930.

Fajgelj Anton, obč. služitelj, 1890., prgm., prvd., usl. 1930.

Občina Sorica:

Frelih Ignac, obč. delovodja, 1909., prgm., prvd., usl., 1931.

Grohar Jurij, obč. sluga, r. 1909., pg. usl. 1932.

Občina Oselica:

Bevk Anton, obč. delovodja, r. 1885., pg. usl. 1934.

Miklavc Pavle, obč. služitelj, r. 1902., pg. usl. 1936.

Občina Selca:

Šmid Alojzij, obč. delovodja, r. 1910., prgm., prvd., usl. 1929.

Šmid Peter, obč. sluga, r. 1874., pg. usl. 1908.

Občina Javorje:

Peternel Janez, obč. delovodja, r. 1895., pg. usl. 1937.

Občina Poljane:

Karmelj Janez, obč. sluga.

Občina Poljane: (mesto razpisano).

Občina Gorenja vas: (mesto razpisano).

Občina Črni vrh: (nima).

Prihodnja številka »Samouprave« objavi imena uslužbencev iz srezov Radovljica in Kamnik. Tajniki iz občin v teh srezih naj javijo imena vseh obč. uslužbencev v Trzič s podatki, kot jih »Samouprava« objavlja.

Društvo pokr. občinskih uslužbencev vnovič prosi, da vsi občinski uslužbenci plačajo članarino društvu. Vsak naj nakaže vsaj akontacijo din 20.—. Kdor nima položnice, naj kupi prazno položnico na pošti in jo izpolni. Naša čekovna številka je 15646. Prosimo tudi vse one, ki še niso plačali posmrtnine za vdovo Kapun, da jo nujno plačajo. Tudi prosimo, da vsi člani naše posmrtnine pomoči plačajo posmrtnino vsak po din 20.— za članico gospo Brezar iz Kranja. Plača se lahko na isto čekovno položnico kakor članarina.